

Jac. P. Thijsse over ontginning en natuurbescherming (1938)

Ik wil toch nog eens met klem vaststellen, dat er geen tegenstelling bestaat tussen cultuur en natuurbescherming en dat woeste gronden voor ons welbehagen en onze welvaart minstens van even groot belang zijn als het allerbeste wat de ontginningen ons kunnen opleveren aan „productief” terrein.

Landbouw, bosbouw, tuinbouw, veeteelt, visserij hebben de allergrootste verplichtingen aan de wetenschap, in het bijzonder aan de biologie en de geologie. Wat zou er van terecht komen, indien de geleerden niet onophoudelijk en onverdroten de levensgeheimen naspeurden en ons trouw op de hoogte hielden omtrent erfelijkheid en rassenteelt, omtrent de relaties van plant en dier tot hun omgeving, omtrent al het wonderlijke gebeuren in de „teeltlaag”, de bovenste anderhalve meter, de bovenste decimeter van het aardoppervlak, omtrent de ziekten en beschadigingen der gewassen, en van het gedierte, om slechts enkele dingen te noemen. Zonder overdrijving kan men beweren dat de landbouw, veeteelt enz., tegenwoordig alleen kunnen bestaan bij de gratie van de biologen en de geologen. En waar komen die biologen en geologen vandaan? Wel, die „ontkiemen” merendeels op de „woeste” gronden. Dit is geen kinderachtig propagandistisch of polemisch bedenkeltje, maar de nuchtere waarheid. Maak maar eens een lijst van onze tegenwoordige professoren in de biologie en de geologie, hun assistenten, directeuren en werkers aan landbouwproefstations hier te lande en in Oost- en West-Indië en ge zult daaronder dozijnen aantreffen die in hun jeugd in „De Levende Natuur” vertelden van hun bedrijvigheid in duin en strand, in de plassen, op de heiden, langs de beken, op alle plaatsen in Nederland, waar zij hun levensdrift en weetgierigheid konden verzadigen aan de wilde flora, de wilde fauna, het vrije landschap. En bekijkt ge de lijst nog eens, dan zult ge er de namen vinden van hen, die onberekenbare voordelen hebben verschaft niet alleen aan de bedrijven hier te lande, maar ook in Oost en West.

Nog altijd ontkiemen er van die biologen en geologen op onze woeste gronden. Ik heb reeds verscheidene jaargangen zien gedijen en heb altijd grote vreugde aan het jongste product, de keurbende van de N.J.N. Doch er is nog meer. Ook in hun volwassen staat kunnen de biologen en geologen de woeste gronden niet missen. Op het Internationaal Botanisch Congres in Amsterdam in 1936 hebben geleerden van de hele wereld erkend dat zij met laboratoriumwerk alleen niet klaar kunnen komen, maar dat zij volstrekt nodig hebben de bestudering van het leven in de vrije natuur en wel in de eerste plaats de levensvormen in hun natuurlijke omgeving, d.w.z. de wilde flora en de wilde fauna op de woeste gronden.

Alleen hierom zou het van wijs beleid getuigen, indien de regering zich toelegde op het behoud van woeste gronden en wat bezadigdheid betrachtte in het weg ontginnen van wat ons nog aan woeste gronden is overgebleven.

In het Nationaal Park „Veluwezoom”, eigendom van de Ver. tot Behoud van Natuurmonumenten. (Foto Jaap van Dijk)

Wat ik daareven schreef over levensdrift en weetgierigheid geldt natuurlijk niet alleen voor de jongelui die later biologen en geologen zullen worden, maar voor iedereen, voor jong en oud, voor allen die geleerd hebben zich te verheugen in onze Nederlandse natuur, onze vogels, onze bloemen, ons klein gedierte, ons landschap, dat op alle dagen van het jaar ons kan boeien door zijn rijkdom en schoonheid.

Ongelukkig lopen er nog duizenden rond buiten besef van deze grote schatten, die toch zo gemakkelijk te verwerven zijn. Laat men toch bedenken, dat in de toekomst het vraagstuk van een waardig gebruik van de vrije tijd al dringender een oplossing vergt. Ook in dit opzicht hebben woeste gronden van behoorlijke uitgestrektheid de grootste waarde.

Dit alles vermindert in genen dele onze waardering voor het cultuurlandschap. Daarvan heb ik dikwijls genoeg getuigd. En waar en wanneer is dat cultuurlandschap nu op zijn mooist? Overal en altijd waar de „oorspronkelijke” natuur als een korreltje zout zich daar eventjes indringt. Moeten dan die gronden verder niet meer worden ontgonnen? O neen, het kan gerust nog enige tienduizenden hectaren lijden. Maar allereerst dienen we uit te maken wat ongestoord moet blijven.

De biologen en de geologen moeten dat nog maar eens heel goed bekijken en dan moeten de algemene natuurbeschermers ook een woordje mee spreken. Wij kunnen ons niet tevreden stellen met overschotjes en afval, met terreinen, waarvan de ontginning te moeilijk, te kostbaar, te onnuttig zou zijn. Neen, de woeste gronden, die wij begeren, zijn dikwijls nogal dankbare objecten voor ontwatering en ontginning. Hun wetenschappelijke waarde moet de doorslag geven. Wie zal dat betalen? Natuurlijk de Staat der Nederlanden en wel als onderdeel van een algemeen groots opgezet ontginningsplan voor het hele land. We denken hierbij niet alleen aan de heiden en hoge venen, maar ook aan de plassen en moerassen van het lage land. De Staat heeft al goede wil betoond door de stichting van natuurmonumenten in de gebieden van het Staatsbosbeheer, behoeft dus in die richting nog slechts enkele schreden voorwaarts te doen.

Maar het spreekt vanzelf, dat in afwachting van deze goede dingen, *alle* organisaties voor natuurbescherming klaar moeten staan om in geval van nood dadelijk op te treden. Laat ieder onzer het zijne doen om ze daartoe in staat te stellen. Zij zijn helaas lang niet sterk genoeg.

Dr. Jac. P. Thijssen